

a qui devem el Capbreu Milian, mentre que l'ús oral de la gent popular, s'abstingué de tals finures.

¹ Calia, però, fer aquest aclariment paleogràfic, perquè algú s'hi ha equivocat. Un traductor recent, que hi ha posat anotacions en llapis, ha escrit *Ulldianes*, al marge del f.51.—² Degué pendre nom d'un propietari més recent. Així el *Mas d'Amella* ha pres nom de la família de Matheu *Amella*, Ramon *Amella* i Ginamon *Amella*, propietaris citats en els mateixos folis. Adell és cognom molt arrelat cap a St. Mateu i Castelló.—³ Aquest paral·lel m'havia suggerit que en el nostre nom *-abes* pogué resultar d'un NP àr. *Abbàs*, designant el prou conegut *Abu al-Abbàs* i el simple *Abbàs* en Hess i *GGAlg*. Hauria calgut admetre retrocés de l'accent i altres incerts detalls fonètics. Però fóra arbitrari, i amb un NP també fóra més difícil de comprendre la combinació amb *de* romànic i sense elisió *d'*.

ULLDECONA

Vila prop del riu de la Sénia, que marca el límit amb el País Valencià.

PRON. LOCAL: Casac., 1920, anotà totes aquestes: a Reguers *uļdekõna*, a Roquetes *uļd- o baldekona*, a La Sénia *buļdekõna*, a Amposta *buļdekõna*, a Alcanar: «terme de *Buļdikõna*», a Godall *biļdekona* i foia de *buļdekõna*, a Freginals *viļdekõna*, a la vila mateixa id., o *vuldekõna*, a Tortosa *uļdekõna*. --- En frases anotava: «(vas) *aldikõna*» «*véns del dikõna*» «*véns de ļdekõna*» tot això a Godall. *Gentilici: fabúts, -iŝ* a Roquetes i Amposta, *fabúts* o *falduts* a Godall i Freginals, però als d'Ulldeconà no els agrada. Fins aquí Casac. en els anys 1920. Jo tinc nota d'haver oït *biļdekõna* en els Ports (1934, Exc. 257), *buļdekõna* i *uļdekõna* a Rossell, 1961 (XXVII, 115); *buļdekõna* a St. Rafel (XXVIII, 46), *vuldekõna* (bis) a Vinaròs (XXVIII, 57).

Donem les *MENC.ANT.* en dues parts i apartats: *I*, referents a la vall o el riu, i *II* incloent-hi totes les relatives al lloc, estrictes i precis; però en l'apartat *I* n'incloem algunes que, alhora, s'apliquen al lloc (o la seva població), i n'hi ha algunes de sentit ambigu o doble entre *I* i *II*, o en extractes que no aclareixen una o l'altra cosa.

D. Dos documents del Comte Ramon Berenguer, expeditos en pocs anys de diferència en termes semblants, i amb variants en la forma dels noms propis, datat un en l'any 37 del rei Felip, o sigui 1097, i l'altre, de 1091, on es llegeix en una donació al monestir de Sant Cugat, que «de duobus partibus retineo per feuum, de potestate Beati Cucufatis et predicti abbatís, sicut terminatur ab a q u a *Vallichonnae* usque ab extremam villam de *Cascal*

et de *Quodari*, et sicut aqua discurrit a *Montesuyam* usque ad mare», «actum est IV nonas junii, XXXVII regno Philippi» (*Esp.Sagr.* XLII, 283.10), doc. on reconeixem *Cascal*, *Godall* i *Montsià*.

En el de 1091, molt més extens, hi ha un tros semblant: «Sicut terminatur ab *Aua Vallichoconae* usque ab extremam villa de *Cascal* et *Codain*» (p.p. *Esp.Sagr.* a continuació).

1120: el papa Calixt II, en una confirmació de molts béns al Monestir de St. Cugat, inclou: «ecllesias Sti. Sepulchri et Ste. Marie de *Amposta* et eius fines --- *Cascayo* --- cum algeria Dertosa, ab aqua de *Ulicona* usque in extrema villa de *Alcozer* ---» (*MarcaH.* 1254. 7f., també en *Cart.St.Cugat* III, 46.11f: aquí una variant *Ulcona*); 1167: «honore de *Valle de Chona* castro *Vallis de Chona*» (*Cart.Poblet*, p. 127).

1222 (orig. perdut, però moltes còpies des de 1249) carta de població per Ramon de Montcada: «Damus vobis --- populatoribus *Uldicone* villam *Uyldecone*, cum terminis suis, sicut terminatur de *Miliariis* ['Millers' en els Ports] usque in r i v u m *Uldicone* et villam de *Barbarano* --- et f o v e a m *Uldicone* et aenprived *Muntiani* sicut aqua versant in fovea *Uldicone* et --- *Ferregensis* --- et *Miliarios* et sicut aque --- versus *Uldicone* dividit ---» (p.p. Font Rius, *C.d.p.* §242); 1232: donant el lloc de La Sénia a repoblar: «terminatur --- a Mer. in r i v o *Uldichone*, Pon.: *Beniphazano* --- in rivo *Uldebone* unum modendinum ---» (Font Rius, *o.c.* §257). 1236: en termes semblants (ibid. §256); i també en els d'Alcanar, ib., p. 401.6f.; i en la de La Foia, a. 1274: «concedimus vobis aquam rivi de *Uldiconae* --- usque ab locum q.d. *Cenia* --- sine dampno molendinorum» (ibid. p. 454, 11).

D'on resulta palès que «riu d'Uldiconà» era el nom general, en aquell temps, del riu de La Sénia. Igual en la Cròn. de Jaume I. Quan els seus cavallers es mostren disposats a deixar a mig fer la conquesta de València des del Puig, replica ell: «Nós prometem aquí a Déu e aquest altar --- q. Nós no passarem Terol, ne l *riu d'Uyldecona* tro que València hajam presa: e enviarem per la regina --- que vinguen ---» (§237, Ag. 282.7f). «Quan aquest vénen --- ploch tant --- q. quan volgren passar lo *riu d'Uyldecona*, no l poch passar sinó un --- qui passà en un cavall --- nadan» (§239). I en els *Costums de Tortosa*: «deu donar mig marabatí, del flum d'Ebre tro al *riu s'Vldecona*, per trobes, e del *riu d'Vldecona* tro el riu de Xúquer, 2 morabatins». En fi també hi cap aquí: 1341: «camí de *Loret* --- tro los aemprius en la part devés la P l a n a d' *Uldechona*» (*BABL* XI, 412).

m) c. 1149: «de *Ibero* usque ab *Uldiconae*» doc. p.p. Oliver en l'ed. dels *Costums de Tortosa*, p. 488. En la *c.d.p.* de Tortosa, a. 1149: «continentur --- de *collo Balagerii* usque ab *Uldiconae* (ms. J.); *Valdichona* (mss. C, D, E), --- de *Ibero* usque ab